

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธวิธีบริหาร คือการจัดการบริหารตามแนวแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พุทธวิธีในการบริหารและการปกครอง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระคุณสมบัติของนักบริหารและนักปกครองชั้นยอดของพระองค์ เพราะพระคุณสมบัตินี้จึงทำให้พระองค์สามารถประกาศพระพุทธศาสนาได้อย่างรวดเร็วและเป็นปึกแผ่นคงสืบทอดมาถึงเราทั้งหลายถึงทุกวันนี้

ภูมิคติ จารุชนนท (2551) กล่าวไว้ว่า คำว่า บริหาร ตรงกับภาษาบาลีว่า “ปริหาร” เป็นคำแสดงความหมายถึง ลักษณะของการปกครองว่าเป็นการนำสังคมหรือหมู่คณะให้ดำเนินไปโดยสมบูรณ์ นำหมู่คณะให้พัฒนาไปพร้อมกัน “ปริหาร” อาจบ่งถึงความหมายที่ว่า การแบ่งงาน การกระจายอำนาจ หรือการที่สมาชิกในสังคมมีส่วนร่วมในการปกครองหมู่คณะก็ได้ ในพระไตรปิฎกมักจะใช้คำว่า “ปริหาร” กับกลุ่มสังคม เช่น “อหิ ภิกขุสงฆ์ ปริหริสุสามิ” เราจักปกครองภิกขุสงฆ์ เป็นต้น “การบริหาร คืองานของผู้นำหรือของผู้บริหารที่กระทำเพื่อให้กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกันทำงานให้สำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ”

ประยูร ฐมมจิตโต (2549, หน้า 34) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง ศิลปะแห่งการทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น” จากการใช้ความหมายของคำว่า บริหารจะเห็นได้ว่า การบริหาร (Administration) เป็นคำที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือเหมือนกับคำว่า การจัดการ (Management) นอกจากสองศัพท์นี้จะมีลักษณะใกล้เคียงกันแล้ว ยังมีศัพท์อื่นๆ อีกมากที่นำมาใช้ผสมปนเปกันไป เช่น การบริหารรัฐกิจ สาธารณบริหาร หรือ รัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของรัฐศาสตร์ กล่าวโดยสรุป การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะการบริหารสามารถเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติมได้ แต่ในขณะเดียวกันการบริหารงานก็ต้องใช้ความรู้อันเป็นระบบที่เชื่อถือได้ร่วมกับการใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุผลโดยได้ทั้งงานและได้ทั้งน้ำใจจากผู้ร่วมงาน

หน้าที่ของนักบริหารมี 5 ประการ (POSDC) คือ

1. การวางแผน (Planning) เป็นการกำหนดลำดับกิจกรรมที่จะต้องกระทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการขององค์กร หรือหน่วยงาน หรือการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงความยุ่งยากหรืออุปสรรคที่พึงจะมี หรือการกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือการกำหนดตำแหน่งสายการบังคับบัญชาในองค์กร มีตำแหน่งอะไรบ้าง แต่ละตำแหน่งมีอำนาจหน้าที่อย่างไร ใครสั่งการใคร ซึ่งเป็นไปตามสายงาน

3. การจัดอัตรากำลัง (Staffing) หมายถึง การสรรหาบุคคลเข้าทำงานในองค์กรตามตำแหน่งหน้าที่ที่กำหนดไว้ โดยใช้หลักการใช้คนให้เหมาะกับงาน (Put the right man on the right job) เพื่อให้ทุกคนทำงานตามความสามารถและเกิดประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งคล้ายคลึงกับสัปปุริสธรรม ซึ่งพระพุทธเจ้าท่านสอนว่า คนมีหลายประเภทมีจริตแตกต่างกัน ต้องใช้คนให้เหมาะกับจริตของแต่ละคน

4. การอำนวยการ (Directing) หมายถึง การกำกับ สั่งการและมอบหมายงานให้แก่ละฝ่ายหรือแต่ละงานนำไปปฏิบัติตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

5. การประสานงาน (Controlling) เป็นการติดตามฝ่ายหรืองานต่างๆ ว่าได้ดำเนินการถึงไหน มีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใดเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้ร่วมงานละทิ้งงานหรือทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งเป็นไปตามหลักการบริหารนิยมโดยผู้บริหารต้องหมั่นประชุมผู้ร่วมงาน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551, หน้า 32) หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา มาตรา 49 กล่าวว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน

ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือผู้ที่อยู่ในสภาวะลำบากต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 50 กล่าวว่า บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาย่อมมีเสรีภาพในการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ มาตรา 52 กล่าวว่า เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกายจิตใจและสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม มาตรา 79 กล่าวว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านานและศาสนาอื่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มาตรา 80 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1. คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การ ศึกษাপฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและชุมชน รวมทั้งสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

3. พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ และทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทัน

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพ การศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

5. ส่งเสริมและการสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาค้นคว้าวิจัยจากรัฐ

6. ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ประเทศไทยจึงมีพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) (คุรุชน วงการครู, 2545) โดยมีความมุ่งหมายและ หลักการ ตามความในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ความว่า ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการ เมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จัก พึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 ความว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

และมาตรา 9 ความว่า การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึด หลักดังนี้

1. มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

2. มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา
4. มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา
6. การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2553 จึงได้กำหนดให้มีนโยบายการศึกษา 10 ประการ (นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2553, 2553) ดังนี้

1. ยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา
2. การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. พัฒนาหลักสูตรปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์
4. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการเรียนรู้อย่างจริงจัง รวมทั้งการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง
5. ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้ครอบครัวผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสถานะยากลำบากมากขึ้น
6. เพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ
7. สนับสนุนการให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศสำหรับผู้ด้อยโอกาส
8. สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการบริการ
9. เร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศพร้อมทั้งพัฒนารับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

10. ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีพันธกิจ ดังนี้
1. จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 2. พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับ
 3. สร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
 4. ยกระดับขีดความสามารถของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม นำความรู้สู่มาตรฐานสากล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เป็นส่วนราชการที่จะต้องจัดทำแผนปฏิบัติการ 4 ปี ให้มีความสัมพันธ์ สอดคล้องและเชื่อมโยงกับแผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติการ 4 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องตอบสนองในประเด็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 คือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องรับผิดชอบในเป้าหมายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านการจัดการศึกษาให้กับประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมทั่วถึง

แต่ที่ผ่านมาระบบการศึกษาของไทยถือว่าล้มเหลว เพราะผู้เรียนที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ จึงไร้ประโยชน์ในการนำไปต่อยอดความรู้ในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งยังมีพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเสียหาย ขาดคุณธรรมจริยธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ ก็สามารถคาดเดาไปถึงอนาคตของชาติได้ว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด ในฐานะเมืองไทยมีชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ ผู้คนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา จึงควรหันมามองหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์แขนงต่างๆ ให้มากขึ้น และที่สำคัญการศึกษาสมัยปัจจุบันต้องเน้นคุณธรรม จริยธรรม นำหน้าความรู้ หรือความเป็นเลิศทางวิชาการอีกด้วย จึงจะเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ผู้วิจัยได้เห็นถึงประโยชน์ของพุทธวิธีบริหาร ที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาได้ และต้องการศึกษาว่าเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ว่ามีการใช้หลักพุทธวิธีบริหารเหล่านี้ครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่อย่างไร รวมทั้งศึกษาความคิดเห็นของโรงเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างพุทธวิธีบริหารกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่

การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการแก้ปัญหาและพัฒนา การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป

ปัญหาการวิจัย

มีปัญหาการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพุทฺธกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นอย่างไร
2. ระดับพลังในการบริหารแนวพุทฺธในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวมเป็นอย่างไร
3. ระดับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพุทฺธกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับพลังในการบริหารแนวพุทฺธในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
3. เพื่อศึกษาระดับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพุทฺธกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในระดับมาก
2. ระดับพลังในการบริหารแนวพุทฺธในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

3. ระดับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพหุกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียนๆ ละ 15 คน รวมประชากร จำนวน 555 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) 2 ครั้ง ได้แก่ สุ่มโรงเรียนร้อยละ 70 ได้ จำนวน 26 โรงเรียน และสุ่มผู้บริหารร้อยละ 65 ได้โรงเรียนละ 10 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 260 คน ซึ่งสูงกว่าตารางการเลือกกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, pp.608-609) และยอมรับได้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดสาระสำคัญของการศึกษาไว้ดังนี้

2.1 ด้านเนื้อหา ความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพหุกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ใช้อ้างอิงประกอบของพลังในการบริหารแนวพหุของ ประยูร ฐุมจิตโต (2549, หน้า 53) และของมาร์ควอทด์ (Marquardt, 2002, p.143)

2.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

2.2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) พลังในการบริหารแนวพหุ ได้แก่ พละ 4 ประยูร ฐุมจิตโต (2549, หน้า 53) ประกอบด้วย

2.2.1.1 ปัญญาพละ

2.2.1.2 วิริยพละ

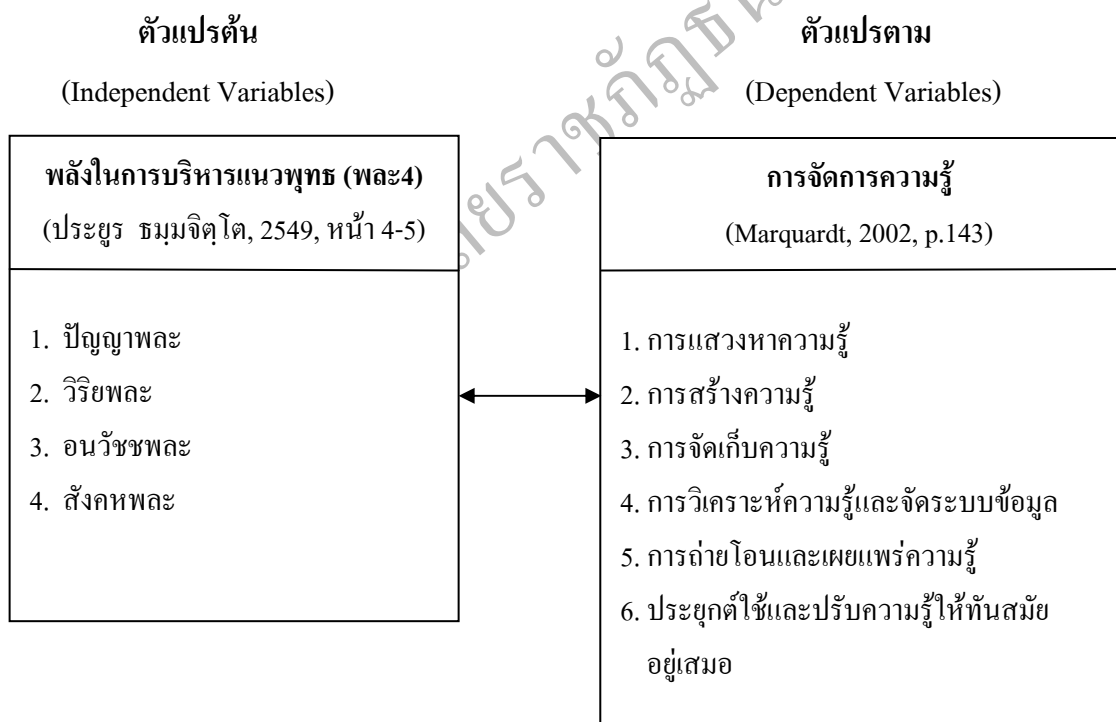
2.2.1.3 อนวัชชพละ

2.2.1.4 สังกหพละ

2.2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่การจัดการความรู้ ทั้ง 6 ประการ (Marquardt, 2002, p.143) ได้แก่

- 2.2.2.1 การแสวงหาความรู้
- 2.2.2.2 การสร้างความรู้
- 2.2.2.3 การจัดเก็บความรู้
- 2.2.2.4 การวิเคราะห์ความรู้และจัดระบบข้อมูล
- 2.2.2.5 การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้
- 2.2.2.6 ประยุกต์ใช้และปรับความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจในความหมายของคำศัพท์เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้ตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามคำศัพท์เฉพาะที่เป็นคำหลักๆ ไว้ดังนี้

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ภายในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าฝ่าย หัวหน้ากลุ่มสาระ ของสถานศึกษาระดับประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โรงเรียนละ 15 คน

พลังการบริหารแนวพุทธ หมายถึง การนำเอาหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้เป็นหลักหรือเป็นแนวทางในการบริหารงาน ได้แก่ พละ 4 (ประยูร ธรรมจิตโต, 2549, หน้า 53) คือ ธรรมที่เป็นพลังหรือกำลังในการบริหารงานให้สำเร็จประโยชน์ มี 4 องค์ประกอบ คือ

1. **ปัญญาพละ** หมายถึง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการทำงาน มีการปรับปรุงแก้ไขงานที่เคยทำผิดพลาดมาแล้ว การนำความรู้ที่ได้จากการศึกษามาบริหารสถานศึกษา มีการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จของการทำงาน ขอบหาความรู้ใหม่ๆ เพิ่มเติมเสมอๆ เมื่อมีโอกาส ขอบหาเวลาว่างเพื่อไปทำความสงบแก่จิตใจ มีการพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้หลักการและเหตุผล

2. **วิริยพละ** หมายถึง มีการปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและเต็มความสามารถ การไม่ปล่อยเวลาให้สิ้นไปโดยเปล่าประโยชน์ มีการขยันหา รักษาไว้ ใกล้เคียงชีวิตชอบ มีความเพียร ลด ละ เลิก จากอบายมุขทั้งปวง มีการสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษามีศรัทธาและเห็นคุณค่าของงานบริหาร การรักษาความดีงามที่มีอยู่แล้วในตนไม่ให้เสื่อมไป

3. **อนวัชพละ** หมายถึง การไม่เข้าไปข้องเกี่ยวกับคนพาล การเลือกคบหากับเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตรเท่านั้น หลีกจากแหล่งอบายมุขตามสถานที่ต่าง ๆ ในยามวิกาล มีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น การทำงานช่วยเหลือกันในทางที่ชอบ การมองเห็นคุณค่าความสำคัญของงานที่รับผิดชอบ มีการใคร่ครวญเสียก่อนลงมือปฏิบัติ

4. **สังคหพละ** หมายถึง การยอมรับเอาภาระธุระของผู้อื่นมาเป็นของตัวเอง มีการออกไปช่วยเหลือสังคมตามโอกาสอันสมควร มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษา มีการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาชุมชน มีพรหมวิหาร 4 คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา มี

การหารายได้เพื่อนำไปมอบให้แก่ถิ่นทุรกันดาร มีการสงเคราะห์ด้วย กำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลัง ปัญญา การพาครอบครัวไปทำบุญในวันสำคัญทางศาสนา

การจัดการความรู้ หมายถึง วิธีการจัดการที่เอื้อ/ที่เป็นผล/ที่เกี่ยวข้องซึ่งขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ไม่มีการจัดลำดับเป็นอิสระต่อกัน โดยในวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบจำลองระบบการจัดการความรู้ของมาร์ควอดท์ (Marquardt, 2002, pp.143-146) 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การแสวงหาความรู้ (Knowledge Acquisition) หมายถึง การรวบรวมข้อมูล (Data) และข้อมูลสารสนเทศ (Information) จากภายในและภายนอกองค์กร

2. การสร้างความรู้ (Knowledge Creation) หมายถึง ความรู้ใหม่ จะเกิดขึ้นจากกระบวนการต่างๆ ตั้งแต่ต้นนวัตกรรม (Innovation) ไปจนถึงการวิจัยที่ทำการละเอียดประณีตและยังรวมถึงการเชื่อมโยงความรู้เดิมด้านต่างๆ โดยใช้วิธีการอุปนัยที่ซับซ้อน

3. การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage) หมายถึง การจัดทำรหัส (Coding) และรักษาความรู้ที่มีค่าขององค์กรเพื่อให้สมาชิกขององค์กรเข้าถึงความรู้นี้โดยสะดวก

4. การวิเคราะห์ความรู้และจัดระบบข้อมูล (Knowledge Analysis and Data Meaning) หมายถึง เทคนิคในการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้ง การยืนยันความถูกต้องของข้อมูล (Validating) และการคัดกรองข้อมูลการจัดทำรายการหรือจัดระเบียบข้อมูล (Inventorying) จะช่วยให้องค์กรใช้ประโยชน์จากข้อมูลความรู้ขององค์กรได้

5. การถ่ายโอนและเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Transfer and Dissemination) หมายถึง การทำให้สารสนเทศและความรู้กระจายไปให้ทั่วถึงทั้งองค์กร โดยผ่านช่องทางระหว่างบุคคลและช่องทางที่ใช้เครื่องมืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม

6. การประยุกต์ใช้และปรับความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ (Knowledge Application and Validation) หมายถึง การใช้และการประเมินความรู้โดยสมาชิกขององค์กร โดยการหมุนเวียนการใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ตามความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่าขององค์กร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

1. ได้ทราบระดับความสัมพันธ์ระหว่างพลังในการบริหารแนวพุทธกับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. ได้ทราบระดับพลังในการบริหารแนวพุทธในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

3. ได้ทราบระดับการจัดการความรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม
4. ใช้วางนโยบายพัฒนาผู้บริหารและครู ในด้านการบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิ
ภาพมากขึ้น
5. ได้แนวทางการขยายผลการวิจัยการจัดการความรู้

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี